

יסוד הכללות | קיא-קיג

דעת אלקים עמ' קלא : המחשבה הראשית של האדם בדבר האלהים היא מלבבת, באיזה מדה בכח, גם את המח והלב היותר ריק ויותר נבער, הסדר והמשטר הזיו והחיים שבמציאות מוכרחים להבריק בנפש את הברק של הגודל והטוהר של החיים והעוצם, שבמקור הכל.

עבודת אלקים עמ' קמו : כן הוא בתאור עבודת אלהים, שרק בעומק הרגש גנוזה היא המחשבה הראשית על דבר העצם, שהיא הניה היותר ילדותית גם היותר נשאה ; אבל המרחב של הדעה והדבור הוא תמיד מכון לעומת האידיאלים האלהיים, שממילא מובן שהם נובעים ממקור אידיאל האדיאלים, חיי החיים, חפץ החפצים, רצון הרצונות או רעוא דרעיון עד אין-סוף למשגב ורוממות, ההולך ואור באורך העתיד.

מידות הראיה, אמונה, ג : האמונה האלהית היא המחשבה היותר עליונה, שמתוך גבהה היא משתפלת בכל השדרות, גם היותר שפלות, ובכל דרגה ושדרה היא מתארת כפי ערכה. המתחכמים להיות קטני אמונה מגביהים את רוחם מהשדרה הנמוכה הם יוצאים ומתפרצים ואין הציור של אמונת אלהים בקטנותו ראוי להם, ובגדלותו אינם עלולים לקבלו, והרי הם קלועים בקלע הרעיונות הסותרים, עד אשר יבא עזרם מקודש.

אגרות ב, תעח : מאז הנני רואה חוב קדוש להשריש בלב כל מעמיקי דעת, שהבסיס של היהדות הוא הראשית והאחרית, וגופי-תורה, שהם ראשית-כל פשטי תורה שבכתב ביחוד, עומדים הם ומשתלמים מלשד הראשית והאחרית גם יחד. הראשית היא העריגה האלהית שכל בעל רוח כביר משתוקק אליה וחפץ להרשימה בכל תכני-חיו, שהיא מושרשת בצורה מאירה הרבה בחיי האומה המיוחדת מני אז לנשיאת דגל-קודש זה ברמה, בחרף-נפש ומלחמה כבדה, וכל השאיפות הרוחניות העדינות הנן קשורות לעריגה עליונה זו בקשר-של-קיימא ובעילוייה הן מתעלות. והאחרית - סדור החיים המעשיים וההסתכלות העולמית הפנימית, המיוחדת

לישראל, שהיא צריכה המון מעשים, מצות ומנהגים מיוחדים, המשתלשלים מתוך השורש הכביר העליון של הראשית, מקבלים ממנו השפעה ומשפיעים ג"כ עליו, כדרך שבריאות-הגוף משפיעה על חיי-הרוח. התורה בכל מדרגותיה, בתורה נו"כ, בחלק הספורי שלה ובחלק המוסרי והחוקי, היא משלמת את כל זה. המסורת בכללה מביעה אמת גדולה המיוסדת על חבור הראשית עם האחרית, ומתוך הכלל הפרטים מתבארים.

אגרות ב, תרנ"ה שמחתני יקרי ביקרתך, אם כי נדהמתי קצת מקוצר רוחך, אשר לרוח נכון שכמותך רחימי לא יאתה לא דבר ריק הוא מה שמסורת בידנו מאבותינו חכמי-עולמים, להיות חדות ד' מעוזנו, וחדות-ד' היא יסוד החיים, תהום האמת ועמקה הנצחי, אור ההגיון ומקור נשמת פילוסופית הפילוסופיה, ראשיתה ואחריתה. וכל נטיית האמונה-בד', שאינה פוסקת מכל נשמה, בתוכיתה, וכל מהלכי החיים המדריכים את הנטייה האלמותית הזאת, אם כל חכמה וכשרון ויסוד כל עליצות בחיים, שהם לוקחים בנו בתור בני-ישראל את החלק היותר עיקרי במהות-חיינו, בהמשכת היהדות המסורתית, ברעיון ובמעשה, עם כל תכסיסיה, שהם כל-כך נשאים, כל-כך חביבים ומלאי ענין נשגב וקדוש, - כולם יחד מלאים הם לשד-חיים של חדות-ד' מעוזנו, המכשיר את כל העצבנות המודרנית להתהפך לגילת-לבב וחדות-חיים. "כי יש שכר לפעולתך ויש תקוה לאחריתך", - לפעולת הכלל ולפעולת הפרט, לאחרית הכלל ולאחרית הפרט, והם כ"כ משתלבים זה עם זה, מתאחדים זה עם זה, כ"כ אחד ממולא מזוהר אורו וחדותו של חברו, עד שכל ישר-לב לא יוכל להבדיל ולהפריד בין שניהם, - וקוצר רוח זה למה הוא בא, והחקים, הגדרים והסיגים, לא תנחומים אנו צריכים לקבל עליהם כי-אם מקור-גודל ושמחת-נצחים הם לנו.

אורות הקודש א, עמ' רז, "הערכים הודאיים הפנימיים": אין המדרגות של הודאיות דומות זו לזו, וכל אחד לפי מעלת רוחו יודע הוא לשער את הערכים הודאיים שבכל תוכן וענין. וסוד האמונה מתפשט מראשית הודאיות המוחלטה, המאירה בכל הענפים, עד שפועלת את פעולתה באותה הודאיות הגנוזה בנהר אולי, כולי האי ואולי. וכל אשר יתרומם יותר האדם והעולם, ימצא, שכל אותם הספקות אין הרפיון

שבהם כי אם בצדם החיצוני, אבל בפנימיותם הרי הודאיות הולכת ומתגברת בהם. והיסוד התחתיתי של המעשים בנוי הוא דוקא על פי הרו הפנימי של הערכים, מיסוד החכמה העליונה. אבא יסד ברתא, ונמצא שהם כלולים בהודאיות המוחלטה, ברית עולם. ובשילובם של אלה שני הכחות הנפלאים, הראשית והאחרית, המחשבה האצילית והמעשה המתווה את העולם והחיים, הודאיות חודרת וקועת בכל אותן המסלות, האספקלריאות, הממוצעים, וכולם מאירים באור הודאי שמו כן תהלתו.